

נדריס נו

עניין: ערסא דגדא

בית יוסף יו"ד סי קעט

יז כתב רבינו ירוחם (יו"ד ס"ה קנט ע"ד) מה שנוהגין באלרות ידועות לערוך שלחן ולשים עליו מיני מאכל כליל המילה ואומרים שעושין אותו למזל החינוך הנולד ראיתי לרבותי שנוהגין צו איסור ומוחים צידם ואומרים שזה בכלל העורכים לגד שלחן (ישעיה סה יא) עכ"ל. ואיכא למידק עלה מדגרסינן צפרק הנודר מן הירק (נדריס נו). מאי דרגש אמר עולא ערסא דגדא ופירשו המפרשים דהיינו שהיו נוהגין להלעי מטה למזל הבית ומשמע התם דליכא איסורא במילתא דהא מייתי עלה ההיא דתנן (סנהדרין כ.) כשמבדין

שו"ת רדב"ז ח"ח סי' קכו

שאלת: ממני אודיעך דעתך, על הא דאמרין צפרק כנודר מן הירק [נדריס י"ו ע"א] דרגש ערסא דגדא, ופירשו המפורשים (ט) מטה העשויה למחל הבית ככחיה דאמרין (צפסחים) [שבת ס"ז ע"א] גדי גדי וסיווק לא, (וכתבו רש"י) [כי שרא] דעתירותא נקיד שמיכ [פסחים קי"א ע"ג] ומלוי צבית השומרים אותו צנקיות, לכך מצינו מטה מולטת תמיד לנקיות. וקשיא לך דאיכא צזכ שמן ע"ז ושמן ניחוש, וכתיב כי לא נחש ציפקצ וכר.

ולענין ניחוש יש לומר שאין זה ניחוש אלא כעין סימן לחזק המחל, כי הא דאמרין (צפסחים) [שבת ס"ז ע"ג] גדי גדי וסיווק לא, כלומר כתחזק מחלי ולא תכיכ עיף, חף ככא נמי ככוונה לחזק המחל לא לנחש, וכי הא דאמרין [חולין ל"ב ע"ג] בית תינוק ואשכ דלית צכו משום ניחוש.

מהר"ל באר הגולה באר השני

צפרק ג' דהוריות (י"ב, א') אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא יהא רגיל למיכל בריש שתא קרא ורובי' כרתי וסלקא ותמרי. גם דבר זה מצאתי שהם תמהים מפני שנראה להם שהם ניחוש. ודבר זה אינו, שאם כן יהיה מעשה אלישע ומעשה ירמיה ענין ניחוש, וזה שירמיה ציוה לברוך בן נריה (ירמי' נ"א) והיה בכלותך לקרוא את דברי הספר הזה תקשור עליו אבן והשלכתו אל תוך פרת ואמרת ככה תשקע בבל וגו' וכן ענין אלישע (מלכים ב', י"ג) בהניח זרועו על הקשת ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם ונאמר שם ויקצוף איש האלקים ויאמר להכות חמש או שש פעמים או הכית ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה ארם, ולא היה ענין אלישע וירמיה ח"ו ניחוש. והנה דבר זה הוא סימן ואות להיות נגמר הדבר. ודבר זה ביאר הרב הגדול הרמב"ן ז"ל המקובל האלקי אשר אליו לבד נגלו תעלומות חכמה וסודי התורה, וכתב בפ' לך לך וז"ל ודע כל גזירת עליונים כאשר תצא הגזירה אל פעל הדמיון תהי' הגזירה מקיימת עכ"פ, ולכך יעשו הנביאים מעשה בנבואתם כמאמר ירמיה לברוך והיה בכלותך וגו' וכן ענין אלישע בהניחו זרועו על הקשת ויאמר אלישע ירה וגו' ולפיכך החזיק הקב"ה לאברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו והבן זה היטב עכ"ל הרב הגדול. ודברים אלו הם ברורים. ומעתה תדע להבין דברים אלו, כי הדבר הזה הוא חכמה נפלאה לעשות לגזירה עליונה דמיון וסימן למטה. כדי שתצא לפעל הטוב ותהי מקיימת הגזירה לטוב לכך ראוי לעשות סימן ודמיון כמו שתמצא שעשו הנביאים, וזהו ענין הדמיון למכלי בריש שתא דברים שיש בהם סימן טוב כדי שתצא הגזירה לפעל ואז תהי' הגזירה הטובה מתקיימת. ואין בזה ניחוש רק היא הכנה שתצא הגזירה לטובה. והיינו דאמר השתא דאמרת סימנא מילתא, כי הוא מילתא לענין זה שעל ידי סימן תצא הגזירה לפעל הטוב, ודברים אלו נעימים ויקרים מפז וכל חפצים לא ישוו בהם.